

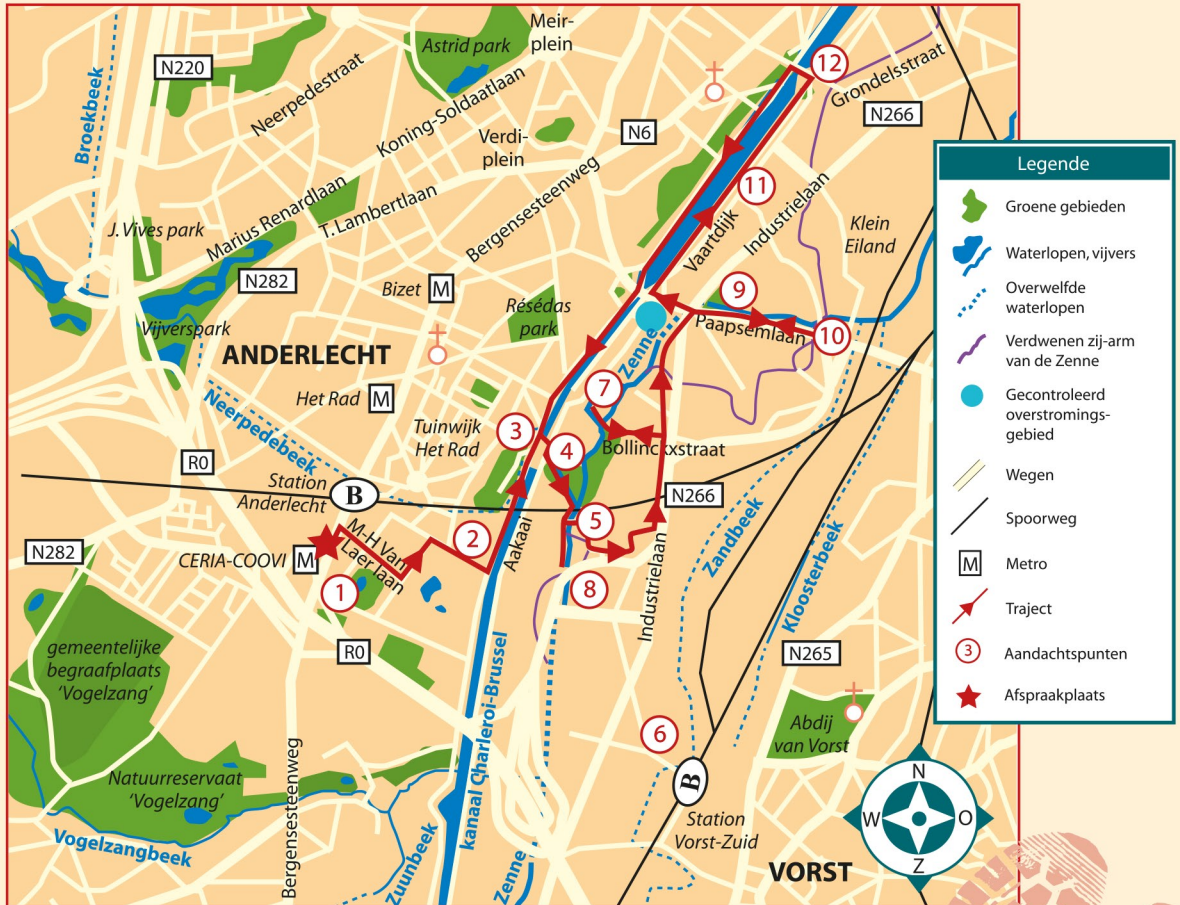
De Zenne en het Kanaal in Anderlecht

Wandeling van 6,5 km ($\pm 2,5u$)

Vertrek: station CERIA/COOVI
(Bergensesteenweg).

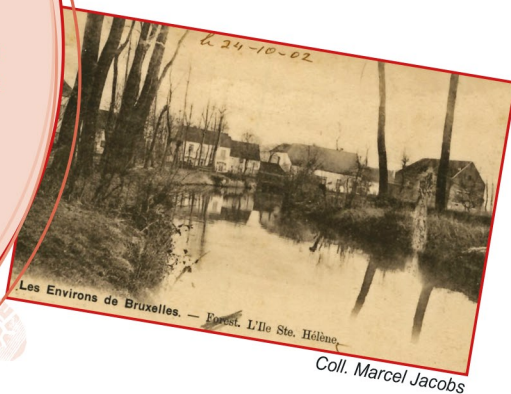
Bereikbaarheid: metro en bus,
trein (station Anderlecht).

De Zenne en het kanaal in Anderlecht

Ooit was de Zenne een aantrekkelijke rivier vol vis, met veel meanders en eilandjes. De gele iris, nu het symbool van het Brussels Gewest, bloeide er weelderig. Sinds de overwelving van de Zenne, nam het kanaal die rol over en is nu DE waterloop van Brussel.

Deze wandelgids nodigt je uit om de open Zenne in Anderlecht te komen ontdekken en neemt je ook mee langs het 'Zennekanaal'. Onderweg zal je de verschillende functies van beide waterlopen leren kennen, hun toekomstperspectieven en wat beide waterlopen verbindt.

Op weg naar het kanaal

Verlaat het metrostation COOVI/CERIA aan de kant van de Bergensesteenweg, steek over en neem links de Marc-Henri Van Laerlaan. Na 250 m sta je recht tegenover de campus van CERIA. Rechts achter de bomen bevindt zich de hoeve Van Elishout ① die vroeger deel uitmaakte van de abdij van Vorst. Het mooie hoofdgebouw dateert van 1754. In de Emile Grysonlaan ga je naar links en op het einde van deze straat kom je in de Lijstersstraat. Ga naar rechts en volg de straat tot aan het Kanaal Charleroi-Brussel.

Het Kanaal Charleroi-Brussel

Het Kanaal Charleroi-Brussel werd in 1832 in gebruik genomen om steenkool vanuit de kolenbekkens in Henegouwen richting Brussel en Antwerpen te transporteren. Het kanaal is nu bevaarbaar voor schepen tot 1350 ton (het laadvermogen van de eerste schepen was 70 ton). Er passeren vooral binnenvaartschepen met zand, grind, metaal, aardolieproducten of granen.

Neem links het jaagpad. Vroeger diende dit pad om de binnenvaartschepen vooruit te trekken, vandaag wordt het vooral gebruikt door wandelaars en fietsers.

Op de andere oever leidt het jaagpad naar Halle (10 km) en Ronquières (27 km).

Nu kom je voorbij het clubhuis van de 'Cercle Des Régates' ②. Misschien heb je zin om er even halt te houden of er zelfs een glaasje te drinken met zicht op het kanaal. De houten steiger maakt het gemakkelijk om met de roeiboten het water op te gaan. Voorbij de spoorwegbrug zie je aan de andere kant van het kanaal een betonfabriek waarvoor het zand per schip aangevoerd wordt. Wandel verder tot aan de sluis ③.

De sluis van Anderlecht

De sluis van Anderlecht is de tiende sluis vanaf Charleroi en heeft twee grote sluisdeuren en een lang sas. Dankzij deze sluis kunnen schepen een hoogteverschil van 3,9 m overbruggen. Net zoals de sluis van Molenbeek wordt ze beheerd door de Haven van Brussel.

Vanop de brug zie je stroomafwaarts kleine watervalletjes van onder de kaai stromen op linkeroever. Dat water is afkomstig van de Neerpedebeek en de Broekbeek, die hier in het kanaal uitmonden nadat ze vanaf het Vijverspark meer dan 1 km ondergronds hebben afgelegd. Vroeger waren het zijrivieren van de Zenne, maar nu voorzien ze het kanaal van water. Het kanaal wordt vooral gevoed door het water van de Samber en de meren van l'Eau d'Heure in Henegouwen. Steek de brug over en neem de Aakaai naar rechts. 50 m verder sla je links af, net voor het dubbele, bakstenen huis waar vroeger de sluiswachters en hun familie woonden.

Het overstort van Aa en de Zenne

Aan je linkerkant zie je het overstort van Aa ④, een rivierarm die de Zenne met het kanaal verbindt, en een stuw met vier kleppen (informatiepanelen).

Zet je wandeling verder op het pad dat ook gebruikt wordt door de Groene Wandeling, een route van 60 km door het Brussels Gewest met aandacht voor de groene zones. Geniet van de landelijke omgeving met wilgen en moestuinen waar groene kikkers je op mooie zomerdagen verblijden met een fraai kwaakconcert. Zo kom je bij de Zenne ⑤. Ga onder de spoorwegbrug door en volg de rivier nog 170 m. Keer daarna terug om de Zenne over te steken over een kleine brug (vóór de spoorweg). Sla rechtsaf na 50 m.

De strijd tegen overstromingen

Tussen 1922 en 1933 zijn drie overstorten gebouwd: in Lembeek, in Anderlecht (Aakaai) en in Molenbeek (Ninoofsepoort). Bij zware regenval storten zij het overtollige water van de Zenne - die het water verzamelt van een grote vallei - over in het kanaal. Zo worden overstromingen voorkomen. Meestal is het waterpeil laag, maar het kan verschillende meters stijgen zoals te zien op de foto die werd genomen tijdens de overstromingen in november 2010.

Het eiland van Aa

Je doorkruist nu een klein industriepark (negeer verder een straat rechts) en komt uit op de Industrielaan. Rechts, op een afstand van zo een 900 m, bevindt zich de afvalwaterzuiveringsinstallatie Brussel-Zuid ⑥. Sla linksaf om de boulevard 350 m te volgen en sla dan linksaf de Bollinckxstraat in.

Je komt nu aan bij een brug (waar de Zenne zich in 2 splitst) waar je over wandelt. Je bent nu op het laatste eiland ⑦ gevormd door de Zenne in het Brusselse Gewest. Tot het einde van de 19de eeuw telde de Zenne er nog vijf eilandjes, waaronder het Sint-Gorikseiland waarop de stad Brussel is ontstaan. Het eiland waarop je nu loopt, draagt de naam Aa, een woord van Keltische origine dat 'water' betekent. De gebouwen getuigen er van het rijke verleden van de textielindustrie, die er kwam na een lange traditie van watermolens. De textielindustrie kon profiteren van het kanaal voor het vervoer van steenkool en van het water van de Zenne... dat ze vervuilde met haar afvalwater. Let bij het voorbijgaan op het oude herenhuis rechts, tegenover een mooie kastanjeboom.

Terug leven in de Zenne

De Zenne is een interregionale rivier die ontspringt in Soignies en ten noorden van Mechelen uitmondt in de Dijle, na een parcours te hebben afgelegd van 103 km, waarvan 14 km in het Brusselse Gewest (9 km ondergronds). Tot voor kort was de Zenne zwaar vervuild waardoor elke vorm van leven onmogelijk was. Dankzij de inspanningen van de overheden op het vlak van waterzuivering verbetert de kwaliteit van het water jaar na jaar. In 2016 werden 15 soorten vissen geteld zoals de grondel die lang geleden zijn naam gaf aan een straat in de buurt.

Keer terug naar de Industrielaan en ga naar links. Na 200 m, vóór het tankstation Lukoil, verlaat je de stoep en neem je een pad naar links. Je wandelt weer langs de Zenne en langs een tijdelijk overstromingsgebied. Het pad klimt over een kleine heuvel. Draai dan naar rechts tot de Industrielaan die je blijft volgen tot een belangrijk kruispunt. Aan de lichten steek je eerst de Paapsemlaan over en direct daarna de Industrielaan zelf.

Je vindt de rivier terug die je langs een heraangelegd pad 400 m ⑨ kan volgen tot het punt waar zich vroeger het eiland Sint-Helena en het Klein Eiland ⑩ bevonden. Ze verdwenen in het begin van de jaren '50 door werken om overstromingen tegen te gaan.

Het beheer van afvalwater in Brussel

De rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van Brussel-Zuid is operationeel sinds 2001 en werd laatst gemoderniseerd. Ze behandelt het afvalwater van 360.000 inwoners-equivalenten (IE), o.m. van de meeste inwoners van Ukkel, Vorst, Sint-Gillis en Anderlecht, maar ook van een klein deel van Vlaams-Brabant. Het afvalwater wordt na zuivering in de Zenne geloosd ⑧.

In het noorden van Brussel is sinds 2008 de grootste RWZI operationeel (1.100.000 IE), de RWZI Brussel-Noord. Sindsdien wordt het afvalwater van bijna alle Brusselaars gezuiverd.

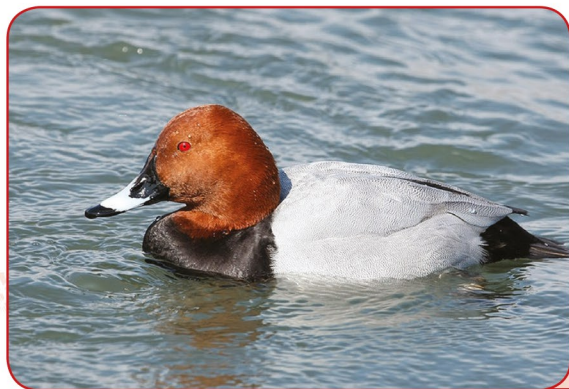
Andere gebruikers van het kanaal...

Keer op je passen terug, steek de Industrielaan opnieuw over en ga via de Paapsemalaan terug naar het kanaal. Steek het kanaal niet over, maar sla nog voor de brug rechts af en steek de straat voorzichtig over. Beneden kom je aan het Schipperijdok ¹¹ waar aan de Vaardijk een twintigtal binnenschepen aangemeerd liggen. Wandel langs deze boten. Je ziet verschillende modellen. Vandaag doen ze dienst als woonboten.

Ga aan het einde van het dok rechts langs de helling terug naar boven en steek de brug over. Rechts zie je het Biestebroekdok waar op de oevers verschillende projecten gerealiseerd zullen worden (woningen, parken...) ¹². Op linkeroever is de havenactiviteit aanwezig met een loskaai voor constructiemateriaal.

Ga links terug naar beneden naar het Schipperijdok dat je nu in tegenovergestelde richting volgt langs het jaagpad.

De aangename omgeving lokt heel wat wandelaars en joggers en zelfs af en toe een visser. Ook veel watervogels verblijven graag in de buurt van het dok (meeuwen, wilde eenden, waterhoenen, tafeleenden,...) wat de belangrijke rol van het kanaal voor de biodiversiteit aantoont.

Zet je tocht verder langs het kanaal tot aan de sluis van Anderlecht, het einde van je wandeling (metro Het Rad op 600 m).

De tafeleend

Het mannetje van deze duikende heeft een bruin-rood kopje en zoekt rustige wateren op zoals kanalen. Omdat het een sociale vogel is, brengt hij het grootste deel van het jaar door met zijn soortgenoten. Je kan hem hier spotten van oktober tot april.

Integraal beheer van de Zenne, het 'Zennekanaal' en hun bijrivieren

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt een integraal beheer van de waterlopen op het niveau van de stroombekkens voorop. De Zenne en het kanaal zijn op tal van plaatsen letterlijk met elkaar verbonden. We noemen het kanaal dus terecht het 'Zennekanaal'. Waar de Zenne overwelfd is, is het 'Zennekanaal' nu dé waterloop van Brussel. Ook het kanaal moet dus op een integrale manier beheerd worden.

- **Leefmilieu Brussel**, beheerder van de Zenne en haar belangrijkste zijrivieren, werkt aan een 'blauw netwerk'. Gaandeweg wordt zuiver water van bronnen en waterlopen losgekoppeld van de riolen, worden de oevers in ere hersteld, worden bufferbekkens aangelegd om overstromingen te voorkomen terwijl ze ook de biodiversiteit bevorderen, en toegangen tot de waterlopen worden voorzien. In dit kader werkt de administratie aan het verbinden van het water van de Neerpedebeek en de Broekbeek met de Zenne en aan nieuwe aanlegmogelijkheden van paden en wegen langs de rivier. www.leefmilieu.brussels
- **De Haven van Brussel** is verantwoordelijk voor het beheer (baggeren, onderhoud van de oevers,...), de exploitatie en de ontwikkeling van het kanaal, de haven, de voorhaven en de havenfaciliteiten. www.port.brussels
- **De gemeente Anderlecht** werkt mee aan verschillende projecten en inrichtingen om het blauwe netwerk te verbeteren en te herstellen en om de lokale biodiversiteit gekoppeld aan water en waterrijke gebieden te behouden, met name in de Neerpede- en Vogelzangvallei, die deel uitmaken van het stroomgebied van de Zenne. www.anderlecht.be

Coördinatie Zenne-Coordination Senne is een werkgroep en partner van Grenzeloze Schelde en groepeert verenigingen en personen die in de 3 gewesten van het Zennebekken actief zijn. Samen ijveren ze voor een geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterlopen en de natte natuur in het Zennebekken. Op aanvraag begeleidt Coördinatie Zenne je tijdens deze wandeling of langs andere waterlopen in het Zennebekken. Contacteer ons voor meer informatie!

Coördinatie Zenne-Coordination Senne vzw/asbl

Akenkaai 2bis - 1000 Brussel - Tel. 02 206 12 07 - contact@coordinatiezenne.be - www.coordinatiezenne.be

€ 0,50

Gerealiseerd met de steun van de gemeente Anderlecht en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Met dank aan Leefmilieu Brussel en de gemeente Anderlecht voor het nalezen van de tekst.